

ГРУПА РИЗИКУ – група осіб (соціальна група), яка перебуває у складних умовах життя або дотримується моделі ризикованої поведінки у її різних проявах. Основні групи соціального ризику: сім'ї і діти в складних життєвих обставинах, діти-сироти і позбавлені батьківського виховання, випускники

інтернатних закладів освіти, особи з інвалідністю, алкогольно- та наркозалежні, вразливі до маніпуляцій, з ризикованою поведінкою, різними девіаціями, які перебувають у конфлікті з законом.

Діти Г. р. – діти різного віку, котрі є вразливими до негативних впливів факторів соціального середовища (шкільного, сімейного, вуличного) чи несприятливих умов життя або ж вирізняються поведінкою, що не відповідає нормам і вимогам освітнього середовища та певного суспільства, характеризуються конфліктністю, адикціями, девіантною поведінкою, зазнали упушень у сімейному вихованні чи в силу об'єктивних причин взагалі були його позбавлені (діти-сироти і без батьківської опіки), знехтувані ровесниками, жертви знущань і приниження. У зв'язку з особливостями розвитку сучасної соціокультурної ситуації, військовими загрозами до цієї категорії відносяться також діти — вимушені переселенці, які втратили стабільність умов життя і навчання, своїх друзів, звичний спосіб життя та мають з цього приводу сильні емоційні переживання, труднощі адаптації у нових умовах поселення та навчання. Також у зв'язку з інтенсивним розвитком інформаційного суспільства до даної категорії осіб відносяться діти, які проводять багато часу за комп'ютерними іграми, в Інтернет-мережах. Мережа Internet виступає джерелом генерування ризику й ризикованої поведінки завдяки таким специфічним можливостям інтерсуб'єктивної взаємодії, як просторово-часова доступність, інтерактивність, анонімність.

Ризикована поведінка – це поведінка, в результаті якої виникає ймовірність виникнення порушення здоров'я чи ін. небезпек, як для того, хто так себе поводить, так і для його оточення. Здебільшого формується у неформальних групах, в межах молодіжних субкультур (панки, емо, готи, падонки, сатаністи, скінхеда та ін.), у вуличному середовищі, у тих сферах дозвілля, які потенційно є ризикованими (дігерство, зацеперство, сталкерінг та ін., що стрімко набувають поширення). Основні причини розвитку ризикованої поведінки: природна цікавість до всього нового, епатажного; потреба самовираження і самоствердження у своїх здібностях, умілостях та інакшості; бажання бути поміченим, виділитись з натовпу; протест проти обмеженості у свободі самовираження; відсутність, недостатність необхідної інформації або її недостовірність щодо можливих наслідків-ризиків тих чи інших дій і

вчинків; складні життєві обставини, що ситуативно спонукають до різних видів ризику; безвідповідальне ставлення до себе, своїх дій. Ризикована поведінка є характерною для дітей підліткового віку, які в силу психофізіологічних особливостей розвитку перебувають у ситуації конфлікту чи суперечностей між претензіями (щодо визнання себе як особистості, яка має власну думку, свої потреби; свободи вибору рішень і моделі поведінки; дорослого способу життя) і можливостями такої самореалізації, оскільки подібні претензії, як правило, не визнаються батьками і педагогами або відвойовуються у гострих суперечках та протистоянні, постійних намаганнях довести правоту кожної зі сторін.

Ефективність організації соціально-пед. підтримки дітей Г. р. забезпечується: захистом їхніх прав; створенням умов, спрямованих на: інтеграцію особливих дітей в середовище звичайних ровесників; формування соціально активної особистості, здатної до прийняття самостійних рішень, до позитивної самоцінності; налагодження конструктивної взаємодії у системах «учень–учень», «учень–педагог», «діти–батьки», «педагоги–батьки», «загальноосвітній заклад–інші соціальні інституції, що працюють в інтересах дітей».

Лит: 1. Алексеенко Т. Ф., Жланович Ю. М., Кунія Т. Ю., Малиношевський Р. В., Сергеева Н. В. Організація соціально-педагогічної підтримки школярів групи ризику: метод. посіб. Київ: ТОВ «За-друга», 2017. 2. Алексеенко Т. Ф., Кушнар'ов С. В. Ризикована поведінка: посібник. Вінниця: Фірма «Планер», 2013.

Т. Ф. Алексеенко